„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком недељом, на целом табаку, а и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н
на један месец . . . . . 1 „ 20 „

За Србију:
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића и у трговини Н. Параскијевића код „беле мачке.“

БРОЈ 31. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 25. ФЕБРУАРА (9. МАРТА) 1877. ГОДИНА XII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Будим-Пешта 23. фебруара. Данас је др. Полит-Десанчић интерпеловао министра правде о Милетићевој и другим политичним парницама, управљеним против Србаља. Рекао је, да је одуговлачење Милетићеве парнице побудило и у страним новинама негодовање против мађарског правосудства. Споменуо је ствар са „изгубљеним актима“. Прелази на друге политичне парнице. Кад је споменуо, да је чурушки учитељ Јанковић шест месеци држан у затвору жабаљском без да је за читаво време испитан и пред суд стављен, чули се живи гласови: то је шкандал! Интерпелант пита министра: је ли вољан тај за Угарску компромитирајући поступак сабору разјаснити? Напосљедку пита га: пошто су све парнице против Срба превентивне нарави, је ли вољан, пошто је мир са Србијом учињен његовом Величанству предлог учинити, да се све те политичне парнице највишом одлуком обуставе? — Нема тишина владала је, док је говорник говорио, која показиваше поражавајући упечатак. — У истој седници интерпеловао Шимоњи ради демонстрација против мађарских ђака у Трсту и Котору.

ИСТОЧНО ПИТАЊЕ НА УГ. САБОРУ

У данашњем броју доносимо у подпуној опширности интерпелацију дра Полита Десанчића, коју је држао на угарском сабору о садањој фази источног питања и о туркољубивом држању мађарском у том питању. Поштовани посланик панчевачки доказао је наводима из дипломатских аката, да се Аустро-Угарска придржава руског правца у источном питању. Тим је изнео на видик пред самим сабором ону опреку, која постоји између званичне спољне политике, коју Аустро-Угарска у оквиру тројецарског савеза води, и оне такозване полузваничне политике, коју су мађарске софте попут вишег благослова инаугурисали. Јавља нам се, да је утисак речене беседе на Мађаре веома неповољан био. Ту неповољност лако је разумети. Немило мора бити сваком човеку, кад му се предочи протусловље, у које је запао. Али по Мађаре још немилије мора бити овога пута, што су они доспели у ту опреку не по својој вољи и кривици, него по гвозденој нужди политичних околности.

Кад би све по њиховом ћефу могло ићи, они заиста неби били у тој опреци. Њихова спољна политика слагала би се подпуно са њиховим унутарњим осећајем. До сад би се у велико вила мађарска застава уз пророков зелен барјак, и читав би свет пливао у крви. О томе може свако уверен бити, ко иоле познаје ону мржњу, која испуњава душу мађарску против српског народа. Та их мржња руководи онда, кад пружају братску руку босфорском самртнику, кад шиљу омладину своју, ту представницу мађарске будућности у Цариград са почасном сабљом. У тој се мржњи толико заборављају, да на жртву приносе и свој добар глас у образованој Европи, само да могу напакостити онима, које тако од срца мрзе.

Па кад би се још могло, као што би се радо хтело, онда би и званична политика читаве ове монархије запливала том струјом и свет би добио прилике, да посматра редак пример, који би се у повесници као чудновата појава крстио. Заиста да нам је ко казао пре ове десетине, да ће Мађари тако противни бити српском јединству и ослобођењу, ми никад поверовали неби и позивали би се зарад основаности свога неверовања на повесницу Угарске у оном добу, кад је ова славно војевала за ослобођење своје од Турака.

Ал данас Мађари сањају о великој својој држави, која ће се простирати од Карпата до јадранског мора, све до Трста и Котора, где су мађарски младенци тако красно дочекани, кад су Мујо ходили и бродили. Такој великој држави или бар оснивању њезином, сметала би народна држава српска на балканском полуотоку и отуд је читава тукољубива појава код Мађара.

Али наравно, дуги су и тешки пути, који воде до те мађарске величине. Ту је пре свега Беч, који своје особене намере гаји према истоку, па тако и према самој Угарској. Тај Беч има обзира и на Петроград и неузда се, као што се Мађари размећу, да може с Русијом спрећи без големе опасности по сами опстанак свој.

И тако ни Мађарима с Андрашијем на челу неостаје друго, него да у званичној политици својој у сасма другу карабу свирају.

Право да кажемо, ми се нерадујемо, кад Аустро-Угарска с Русијом напоредо иде. Нерадујемо се с тога, што из искуства знамо, да се погодба између Русије и ове државе вазда на рачун славенских народа прави. Русија мора у такој прилици неке уступке да чини својој савезници и мора да се одриче Славенства и славенске мисије своје, само да неизазове тиме какву сумњу у искреност своју. С друге стране, Аустрија осећа заветрину са севера и тако осигурана, постаје безобзирна према Славенима, знајући, да ће се у Петрограду једно око затворити и једно уво запушити, да се невиди и нечује неправда, која се над аустријским Славенством излива.

Ево и у данашње време, шта смо све доживели, кад је ова држава као што је др. Полит из дипломатских аката извео, у савезничком односају са Русијом. Треба само да споменемо Милетићев затвор, читаво држање угарске владе напрема ратовању српском, овације и демонстрације мађарске у корист Турске а против Србаља, па да се ратосиљамо онога часа, кад је Русија у савезништво с Аустро-Угарском ступила. Уза све то долази напуштање Србије од руске стране, и тиме предавање сретније будућности неизвесној судбини.

Много би боље било, да је Аустро-Угарска у другом односају с Русијом, ма и не у отвореном непријатељству; јер смо уверени, да би у таком случају и Мађари мало опрезније поступали и учтивији били према осећању својих суграђана. Овако пак под заштитом своје званичне спољне политике, коју Андраши са Новиковом и Горчаковом удешава, усуђују се да воде полузваничну политику, која управо Русију треба да вређа, ал која свакојако остале Славене изазива.

С те стране интерпелација дра Полита добро је дошла. Из одговора Тисиног на ту интерполацију видиће се, колико је кадра званична Русија да поднесе. Показаће се, да ли је својим уступцима према Аустро-Угарској изневерила по све своју славенску мисију, или је с руске стране просто предуготовљавање за велике и одлучне чинове, који ће скоро да наступе. Из одговора у Пешти, моћи ће се донекле судити о момцима у Петрограду, ако међу тим и пре одговора сами догађаји недадну мерила за суђење у том погледу. Осим те политичне стране, нужна је била интерпелација дра Полита и с тога, што је читава мађарска демонстрација са сабљом Абдул-Кериму била управљена из мрзости против Србаља, те је образ захтевао, да се тако што са српске стране не — пређути. Није се контрадемонстровало, па је у толико заказаније било, да се на сабору спомене.

Одговор Тисин и са те стране, би ће нам, ако ништа више занимљив. Занимљив и по томе, што ће бити после оног одсека у источној кризи, у којем су Мађари према Србима најраздраженији били.

ГОВОР И ИНТЕРПЕЛАЦИЈА ДРА МИХАИЛА ПОЛИТА-ДЕСАНЧИЋА

о источном питању и односају Аустро-Угарске према Русији.

Седница угарскога сабора од 3. марта о. г. н. р.
(По стенографском извештају.

Поштовани саборе! Бићу тако слободан да управим интерпелацију на штованог г. министра-председника у погледу источнога питања, односно односаја Аустро-Угарске према Русији у том питању. У колико важност предмета допушта, стараћу се да се у кратко изразим. Свакако пак молим поштовани сабор да ме пажљиво и стрпљиво саслуша.

У опште се осећа, како овде у сабору, тако и у целој земљи, да се притиском извањских односаја криза у Угарској попела на неку извесну висину. Општа неугодност, што је произвела једва савладану министарску кризу, преговоре у Бечу и цело банковно питање, ванредно се увећала неизвесношћу спољашње ситуасије. Општа криза, коју је изазвало источно питање, није ни једној земљи тако тешка као Угарској. Изравнање са Аустријом чини се под тим теретом готово немогуће. Немојмо се одавати илузијама, садања се ситуасија веома разликује од оне у години 1867. Тада је Аустрија била упућена на Угарску, а данас, услед развића источног питања, упућена је Угарска на Аустрију и принуђена је да попушта. Битност ствари не састоји се по себи у банковном питању, него у томе, што Аустрија због промењених односаја из банковног питања може начинити питање силе. Не давно питао је г. заступник Ернест *Шимоњија* господина министра-председника, да каже, шта би било, да се у Бечу нису чинили уступци. Ја држим, поштовани саборе, да је то питање тако наивно, да се на њ не може ни одговорити. Чини се, да је г. заступник заборавио целу повесницу Угарске од мохачке битке амо, чини се, да је заборавио, да је Угарска морала увек попуштати, кад је Аустрија имала моћне савезнике. Промењену ситуасију донело је Угарској баш развиће источнога питања.

Поштовани саборе! Управо је година дана, како сам ставио на г. министра-председника интерпелацију о источном питању. Онај моменат беше од велике важности. Беше то баш пре почетка српско-турског рата. Тада сам ја имао друкчије назоре него г. министар-председник. Догађаји, што су се збили, показали су, да сам ја имао право (неки поричу), у толико, што је министар-председник рекао, да *Србија неће водити рата*, а ја сам противно тврдио. (Веселост.) Мислим да је то чињеница.

Поштовани саборе! Сваки ће ми у овоме сабору признати, да сам умерен био са интерпелацијама, и ако је било прилика, да сам могао интерпеловати баш у источном питању, као што су то многи саборски чланови доиста и чинили. Али у погледу извањских питања вазда ми је пред очима онај парламентарни обичај, што га се држе и у другим земљама, на име, да владу не треба присиљавати на изјаве, које би самој ствари могле шкодити. У угарском парламенту ваља узети у обзир и ту околност, што ми у извањским питањима можемо интерпелационо право само посредно да вршимо, јер на министарској клупи немамо министра спољашњих послова.

Али има важних момената, где је дужност заступника да се обавести о извањској ситуасији. Држим да је садањи моменат у источном питању веома важан. Стојимо на прагу јевропских догађаја. Русија је на Пруту поставила велику војску и готова је сваки час да нападне на Турску, а ни једна јевропска држава нема ништа против тога. Допуштам пошт. саборе, да тај велики догађај у првом моменту не би био од значаја по Аустро-Угарску, али последице тога догађаја тицале би се свакако у првом реду наше монархије. Нужно је дакле, да смо обавештени о држању Аустро-Угарске напрема догађајима, што долазе. То је тим нужније, што су од неког времена избили на јавност такви појави, који стоје у очевидној опреци са политиком, што је водила до сад Аустро-Угарска у источном питању, појави, које никако не сме одобравати угарска влада, докле год пристаје уз политику, што ју је до сад водила Аустро-Угарска у источном питању. Какав је положај Аустро-Угарске према источном питању, о том нема никакве сумње. Положај је тај обележен јасним дипломатским списима, што искључују сваку сумњу. Ти су дипломатски списи: нота грофа *Андрашије* од 30. декембра 1875, берлинска споменица од 15. маја 1876 и записници последње цариградске конференције. У тим је списима положај монархије према источном питању тачно обележен. Из тога положаја происходи, да Аустро-Угарска ни из далека не стоји на страни Турске против Русије, него на против на страни Русије а против Турске. То произлази готово из сваке врсте тих списа. (Порицање у центруму.) Реформна нота грофа Андрашије почиње се овако (чита): „Три државе, Аустро-Угарска, Русија и Немачка, пошто су узајмично измењале своје назоре, сложиле су се, да заједнички изврше дело пацификовања (умирења).“*) Нота дакле вели, да је Аустро-Угарска у потпуном споразуму са Русијом и Немачком. Нота даље каже: „Услед поверљиве измене мисли између нас и петроградског и берлинског кабинета —.“ Дакле нота вели, да је узајмични односај не само пријатељски, него и *поверљив*. Најпосле нота се завршује овако: „То је тврдо убеђење, које је последак измене мисли између кабинета аустро-угарског, руског и немачког.“ Из тога се бар даје извести, да наша монархија ради у потпуном споразуму са Русијом и Немачком.

Берлинска споменица (меморандум) иде још много даље, него реформна нота андрашијева. Споменица не тражи само реформа, него и гаранција. И Аустро-Угарска се заједно са Русијом подухвата, да осим дипломатске акције употреби још и друга средства, јер се споменица завршује овако: „Ако би међу тим примирје истекло, а силе неби постигле циљ, коју су предузеле, то су три царска двора тога мишљења, да ће бити нужно, да се њиховој дипломатској акцији даде санкција свезе напрема мерама за изведење, које ће бити нужне у интересу општега мира, да би се зло предупредило и развитак му спречио.“

Аустро-Угарска обвезује се по томе још и на *друкчија* средства него што их дипломатска акција изискује.

Познато је, поштовани саборе, да би цариградска конференција била излишна, да је Енглеска тада прихватила ту споменицу. Што је на конференцији учињено, превазилази — као што је познато — оно, што је у споменици означено.

Што се тиче наше монархије, то налазимо посланика грофа *Зичију* на страни рускога посланика. Гроф Зичија није истина држао велике говоре као *Игњатијев и Сализбери*, али он је вазда одобравао изјаве руског посланика. Могао бих за то навести многе цитате. У конференционој седници од 30 декембра 1876 изјавио је ђенерал Игњатијев, да је оно, у чему су се сви кабинети сложили, за Русију најмања мера (минимум), која се неда на ниже свести. За тим су гроф *Шодорди* и марки *Сализбери* држали говоре, у којима су изјавили да приступају мишљењу ђенерала Игњатијева. А гроф Зичија изразио се овако: „Гроф Зичија пристаје без заустезања уз изјаве господе посланика француског, руског и енглеског. Он одобрава потпуно све, јер изјаве све тројице одгововарају његовим идејама, као и идејама његове владе.“

Дакле гроф Зичија потпуно одобрава оно, што жели Русија. Другом приликом је претекао шта више и ђенерала Игњатијева, пошто је турске заступнике апострофирао, пошто је порти пребацио да издане хатишерифе и хатихумајуме није држала; а за тим рече гроф Зичија: „Његово величаство султан тврдио је не давно, да држава има добре законе, али да се ти закони на несрећу не врше. Напрема такој тврдњи, што долази с тако висока места, како се друкчије могу одклонити зебње, ако не уваћањем *гаранција*.“ Дакле је гроф Зичија оштро искао гаранције.

На основу дипломатских аката, што сам их сад навео, а докле ме год влада о противном не увери и докле ми министар-председник на моју интерпелацију порицањем не одговори — имам права држати, да Аустро-Угарска стоји не само у пријатељском, него и савезничком односају према Русији. Али ја идем још и даље, и тврдим, да је Аустро-Угарска прва покренула оно, што Русија хоће и што је стара мисао Русије у источном питању. У јевропском међународном праву има једно начело, које ваља високо ценити. То је основно правило јевропског међународног права. Оно се састоји у томе, да ни једна држава нема права да се меша у унутарње односаје друге државе. Русија је увек тврдила, да се то начело неинтервенције неда применити на Турску. Реформна нота грофа Андрашије изразила је баш ту мисао Русије. Доцније су различити научењаци, као Блунчли у Немачкој и славни белгијски правник Ролен Жакмен, и знанствено доказали, да се на-

*) Сва места из дипломатских аката цитирао је говорник у француском оригиналу. — У.)

чело интервенције неда применити на Турску. Али свакако припада заслуга грофу Андрашији, што је начело неинтервенције напрема Турској дипломатским путем употребљено, те је доцније нашло потпуна израза у берлинској споменици и цариградској конференцији. Поступак према Турској започет је реформном нотом а настављен гаранцијама у берлинској споменици, докле на цариградској конференцији није на послетку дошло до тога, да се хтело ставити Турску под старатељство.

Али је поступак према Турској и у другом обзиру поучан. Он доказује, да кад која држава целе своје биће гради на праву освојачком и на господству једнога племена, кад држава у слепој племенској страсти прекорачи границе морала према својим поданицима, да се онда нађу силнији фактори, који увређеном моралу даду задовољења. Свирепства у Бугарској, као што је лорд *Дерби* рекао, шкодила су Турској већма, него да је изгубила велику битку.

По свему, што се у Турској догодило, по јавноме мњењу, што се у Јевропи о Турској образовало, била би лудост и мислити на то, да ће Аустро-Угарска ступити у савез са Турском.

Јавно мишљење Јевропе тако се јако променило према Турској, као што се пре једва могло и мислити. Пре неког времена читао сам извештај неког енглеског извештача у једним енглеским новинама, који се изразио: да он не познаје веће увреде за Енглеску, него што су Турци још тако смели да се надају, да ће их Енглеска потпомагати. Али није то само индивидуално мишљење једног енглеског извештача. Не давно је у енглеском парламенту, мислим, приликом адреске дебате, споменуо један консервативац турски „устав.“ То је изазвало у парламенту тако велики смех, да је говорник једва могао даље да говори. (Један глас: Руском уставу не може човек ни да се смеје.) Јевропа је прилично сложна у томе, колико вреди турски устав. Кад је устав у Турској објављен, Турци су се били јако забринули; рекоше: ми, који смо у мањини, остаћемо и у државном сабору у мањини, те ће ђаури над нама владати. На то их је тешио и умиривао један турски лист: Та нека се не брину, турски је устав тако удешен, да ће Турци, и ако су у мањини, у државном сабору ипак бити у већини. И доиста, појам је устава веома еластичне природе. Вештачким изборним редом може се све постићи. Има устава, који у место да умере племенско господство, они га на против још развију и учврсте.

Наводим то све за то, да мотивујем други део моје интерпелације (Чујмо!) да вам представим, како се варају сви они, што сањају о турском пријатељству.

Сад би ми ваљало да пређем на тему, коју је веома мучно расправљати у угарском парламенту. Ствар се тиче симпатија према Турцима. Пређићу ту тему. Турским симпатијама и онако не треба коментара. Имао бих само једну скромну примедбу. (Чујмо!) Највећи непријатељи Угарске и угарског народа радовали су се највише хадилуку угарске омладине у Цариград. (Чујмо! Чујмо!)

Кад не бисмо знали да су ти младићи ватрени Мађари, могли бисмо мислити, да су добили мандат из Москве. (Гласови: Охо!) Ја само велим, да изгледа тако, као да су добили мандат да Угарску компромитују пред Јевропом. (Кретање, немир, гласови: Доста!) То је, поштовани саборе, не само моје мишљење, него и мишљење многих људи у Јевропи. (Гласови у центруму: То је питање.)

Ја се, пошт. саборе са свим слажем са г. министром председником, као министром унутрашњих послова, што дотичну демонстрацију није спречио, јер изјаве симпатија тичу се начела личне слободе. Што се демонстрација догодила, што се носила почасна сабља у Цариград (Један глас: То је било врло добро!) против тога немам ништа, али пошт. саборе, лична слобода и изјаве симпатија морају у држави имати своје границе кад вређају осећаје читавих класа, вероисповедних друштава и племена. Што се демонстрација у опште догодила, о томе не говорим, али што је дотична почасна сабља била више дана изложена у престоници Угарске (Један глас: То је било врло добро!) оне Угарске, која броји милијона немађарски народности, које никако немају симпатија за Турке, што су је по улицама носили, баш у оном часу, кад је посланик аустро-угарски у Цариграду добијао најодмереније инструкције, да заузме положај не *за* него *против* Турске, — у томе налазим да је влада *погрешила*. (Порицање.)

Како је влада у тако критичким временима као што су данашња, требала поступати, показао је изврсно један веома поштовани члан ова сабора. Г. заступник барон *Шењеји* изразио се приликом последње прорачунске дебате у том погледу овако: „Ми не можемо бити *равнодушни* према грађанском положају и судбини народа, што живе у суседним покрајинама турске државе, не само због општих хуманитарних интереса, него и због тога што у овој отаџбини станују многи становници, који су једноплеменици оних народа; и ако ми ваља од њих да иштемо у свему безусловну верност и оданост према отаџбини: то ипак морамо у њима неизгладиво *чуство* тога једноплеменог *сродства* поштовати, штедити и имати на њ обзира у нашем *сопственом интересу*.“

Цела демонстрација, пошт. саборе (Гласови: Читајте даље!) — Ако баш желите, читаћу, али ово даље не односи се више на моју тему (Веселост) —, цела демонстрација била је управо наперена против једног племена, кога су чланови уједно и држављани угарски (Гласови: Против Русије је наперена!); а влада бар треба да је узвишена над племенским страстима; она није требала ту врсту изјава — не кажем демонстрацију у опште — да допусти. Ја могу себи да представим само један случај, где би влада на таке демонстрације могла гледати кроз прсте, где би их шта више смела и *потпомагати*, а то би било онда, кад би било, и најмање изгледа, да ће наша монархија закључити савез с Турском; — али о томе неможе бити говора. (Гласови: За што?) Одмах ћу казати. Аустро-Угарска заузима часно место између Немачке и Русије, и не ће свога положаја стављати на коцку због тога, да потпомаже државу, која се не може одржати. Да Аустро-Угарска стоји с Русијом у пријатељском, и шта више савезничком одношају, у том мишљењу поткрепљује ме веома важна околност. Русија је саветовала Србији да с Турском закључи мир, она је одказала Србији помоћ за продужење рата, а то је — по мом мњењу — учињено у потпуном споразуму са Аустро-Угарском. Како ће се тај одношај између Русије и наше монархије даље развити, да ли постоје какви договори о окупацији Босне, како и кад ће то бити? — у то нећу да се упуштам, ни у какве конјуктуре ни комбинације. Моја интерпелација оснива се на чињеницама и актима. И г. министар-председник моћи ће дакле лако са „да“ или „не“ одговорити на моју интерпелацију. Моја интерпелација гласи:

Интерпелација на г. министра-председника: Погледом на то, што је положај Аустро-Угарске у источном питању обележен нотом грофа Андрашије од 30. декембра 1875, берлинском споменицом од 15. маја 1876 и изјавама на последњој цариградској конференцији, из чега произлази заједничко и савезничко поступање Аустро-Угарске, Русије и Немачке напрема Турској;

погледом на то, што су се у последње време у Угарској при потпуној пасивности владе догодиле такве туркољубиве демонстрације, које стоје у очитој опреци са политиком, коју је до сад Аустро-Угарска водила у источном питању:

питам г. министра председника:

1. Држи ли се Аустро-Угарска још оних начела, што су утаначена тројецарским савезом, и што су изложена у ноти грофа Андрашије од 30. децембра 1875, у берлинској споменици од 15. маја 1876 и у последњој цариградској конференцији? Ако се држи тих начела:

2. одобрава ли угарска влада оне туркољубиве демонстрације, које су кадре с једне стране да компромитују досадању источну политику Аустро-Угарске, а с друге стране да вређају народне осећаје милијуна угарских грађана словенског језика? (Гласови: Охо!)

ПОЛИТИЧНИ ПРЕГЛЕД.

У енглеској доњој кући пријави Куртрај резолуцију: да се Енглеска услед незаконитости, корупције и насиља турске владавине опростила свију дужности на спрам порте и да није обвезана, да обдржава независност и целокупност Турске. —

Гувернер Хејес проглашен је већином гласова од 185 против 184 за председника сједињених држава у северној Америци. Борба, која је већ преко годину дана узбудила сво становништво сједињених држава и која је после сумњивих избора од 7. новем. пр. г. врло опасну физиономију узела, сретно је свршена. Републиканска странка одржала је и овом приликом седиште у белом дому вашингтонском, који од шестнајест година у својој власти има. Резултат не ће никог изненадити. Већ кад је 9. фебруара мешовити комитет своју пресуду изрекао, да се имају и гласови државе Флориде за републиканског кандидата бројати, не бијаше сумње, да ће у комбинованом судишту седморица демократа осам оштрих републиканаца на супрот седити, који ће у препорним случајевима пре свега интерес странке а после тек питање о законитости у обзир узети. Тако се и догодило. Стереотипном већином од осам гласова против седам припознао је мешовити комитет „изборничке“ гласове од Лујзијане и Орегона републиканском кандидату, дочим је у погледу државе „јужне каролине“ демократска већина заступничке куће одступила, да не дође до неизвесног гласовања судишта.

Ђенерал Игњатијев наступио је већ своје путовање у иноземство и приспео је у Берлин. Ђенерал је неколико пута већ конферисао са руским послаником бароном Убрилом и посети после подне око 4 сахата кнеза Бизмарка, где је са секретаром кнезом Чередевом преко сахата говорио. Ђенерал је ручао око 6 сахата код Бизмарка а на то дуже времена, са Убрилом остао. За сад је сигурно, да је Игњатијев у среду у Париз одпутовао.

Са разних се страна данас наглашује, да стање Турске не допушта да сад рат води. „Пест. Лојд“ јавља на то, да су финансијалне снаге порте сасвим изцрпљене. Вести из Цариграда јављају, да је ратна управа у погледу исплаћивања војника у највећој неприлици. Први март је минуо, а парламенат турски није још отворен. Избори, премда су пука комедија, пружају ипак потешкоћа. Пре краја овог месеца неће се ни отворити парламенат; најпре ће султан манифест издати. Да ће донде Едем-паша велики везир остати, врло се сумња. Дал ће га наследити Мехмед-Ражди или Ђефдет-паша, није још извесно. Ма који од њих двојице постао, немамо се ни чему особитом надати.

О стању у Цариграду проносе се врло чудновате вести. По једном допису „Голоса“ из Цариграда влада тамо од кад је Митад-паша пао, строга цензура не само наспрам новина, него и наспрам телеграфични депеша. И писма и телеграми, који се шиљу на адресу самог султана, морају се строго прегледати, пре но што их он добије, којом се приликом многа конфискују. Исто се тако забацују и затајивају особне наредбе султана. Тако је владалац не давно аџутанту сасвим изненада заповедио, да позове Мамуд-Недим-пашу, који је још за времена Абдул Азиса са двора уклоњен. Ал аџутанта је у предсобљу неки министар зауставио, запитао га какав је налог добио и наредио му, да не изврши заповест; султан ће можда своју заповест заборавити, свакако прими министар одговорност на себе. Дотични министар бијаше Мамуд-Дамад-паша, који је сад на двору неограничен господар. Као што се из овога види, влада у Стамболу права — Турадија.

Енглеска флота одплови јуче 5. марта из Пиреја, да се заустави код Малте, као што је не давно јављено.

ПРОКЛАМАЦИЈА
моме драгом народу.

Из Моје прокламације од 18. јуна прошле године познати су Моме Драгом Народу узроци, који су нас принудили, да се прихватимо оружја, а познат је и задатак, за који смо се ми, у савезу са Црном Гором борили.

Данас, кад се судбина источних хришћана налази у јачим рукама, Ја сам сретан што могу обзнанити Моме Драгом Народу, да сам, по саслушању велике Народне Скупштине, закључио мир са отоманском портом. Моји помоћници потписали су 17. овог месеца са царским министром иностраних дела протокол мира, коме сам Ја, са своје стране, послао телеграфским путем потврду и ратификацију.

Под гарантијом великих сила Србија остаје и даље у свима одношајима према отоманској порти, у којима је била пре рата. До конца овога месеца имају се војске, и турска и српска, повући на своје земљиште у колико се налазе изван политичних граница. За хришћане, који су за време рата у Србији нашли збега и заклона, уговорен је потпун опроштај, а има сигурна изгледа за основано побољшање њиховога стања на њиховом огњишту.

Браћо! Данашњим даном престаје ратно стање у Србији, а с њим престају и неке од оних особених мера, које је ратно стање изазвало, докле опет друге неке и даље остају као потребне до потпуног прелаза у редовно стање.

Враћајући се својим мирним пословима, сетимо се, пре свега, оних наших храбрих бораца, што на бојном пољу кости своје оставише; њихова ће имена вазда живети у успомени благодарнога потомства! Сетимо се наших рањених, који су за рад неспособни постали, па је наша патриотска дужност, да им опстанак олакшамо. Не заборавимо ни оне наше пограничне сутрађане, који су у сљед ратних догађаја највише страдали. Мојој ће влади бити један од главних задатака, да се они првим потребама што пре намире и да се њихов положај у опште олакша.

Испунивши своју дужност на бојном пољу према својој отаџбини и својој браћи, настанимо сад ца у мирном раду и братској љубави приносмо нову снагу за даљи народни напредак. Останимо вазда захвални нашој руској браћи на потпори, коју су нам за време рата указивали, као и свима другим племенитим народима који су нас у нашој тешкој борби пратили својим драгоценим симпатијама. Нарочито дајмо израза нашему признању према свима оним племенитим друштвима и лицима, која су нашим рањеницима и нашим ратним страдалницима руку помоћи човекољубиво пружала.

Према вама пак, драга браћо, испуњујем дужност, која је Мени, као владаоцу вашем, веома пријатна, захваљујући вам свима на пожртвованьима, која сте за време рата подносили, једни борећи се на бојном пољу, или чинећи друге личне услуге, други приносећи материјалне жртве а сви без разлике дајући непрекидних доказа ретког родољубља.

У Београду, 21. фебруара 1877.

Милан М. Обреновић IV, с. р.
кнез српски.

УСТАНАК МИРИДИТА.

Устанак брдских дистриката средње Арбаније, од кога су Турци свагда зазирали, постао је не давно непобитан факат. Племена Темала, Саља, Путата, Сјеса, Слака, Сјуба-Лезеса и Колела подигоше се оружјем у десници против скадарске управе. У брдском кланцу Пуке сукобише се први пут турска војска и побуњена миридитска племена. Усташе осташе господари на броју и боље оружан, изда заповест, да се усташи борећи се повуку прама „црном потоку.“

На скоро опалише прве пушке, а за овима падоше плотуни, и сад наступи она крвава смеса од пушака, вике, јаука, која се једном речи „окршај“ означује.

Бошњаци су храбро одбијали непријатељски нападај, а Турци су својом обичном бравуром и презрењем смрти напред ступали, премда су сваку стопу земљишта одкупљивали крви својом.

Тако се је бој све то већма са висине у долину спуштао, све то ближе аустријској граници; житељи Срба и Озретка бијаху се скоро сви на оближње висове успели и гледаху грозничавим љубопитством ово грозно позориште; многом ратоборном кордонашу севне жарко око, и он би радо и весело помогао својом верном пушком свом рођеном брату, ал он није смео — та његов цар бијаше у целој овој ствари неутралан.

Све ближе и ближе беснио је бој; већ се могло тачно особе распознати, и од уста до уста зачу се име Јово Скундрић и Ђуја; ова је још непрестано јахала, са крсташ-барјаком у десници уз свога мужа и охрабраваше одушевљеним речима борце-усташе.

Сад наступи на једанпут непредвиђен случај. Борећи се усташи ни сањали несу, каква им нова опасност прети, они несу ни приметити могли, шта се тамо иза брда приправља; ал зато су аустријски гледаоци тачно видели, како је једно одељење од сто турских коњаника из долине свернуло, те претило да ће усташима доћи у бок и за леђа.

Чињаше се као да ће крст полумесецу подлећи; ако нико усташе благовремено не упозори, онда ће сви пасти под турске сабље коњаника и ни један неће главе изнети. Зар да и ово кордонаши мирно гледају, како ће преко 300 људи грозно погинути?

Два кордонаша — радо би навела имена ових ваљаних мужева, да немам важног узрока прећутати — два ваљана мужа дакле нестадоше на једанпут у густом шипрагу, који покрива висове око Озретка и који се протеже чак до турске међе.

У исто време дође у Озретке и једна жандарска патрола; њој се придружи и местна финансијска стража, или боље рећи, она се стави жандарском команданту на расположење.

Међу тим се преко границе све то жешће борило; башибозуци наступаху све то живље, знајући, да морају и коњаници скоро доћи и да ће се тада усташи као мишеви у клопци ухватити; злогласне крвопије турске владе већ се у напред радоваху на предстојећи покољ.

Сад наступи међу усташима чудновато кретање; јахачи трчаху од једне чете до друге и довикиваху својима неколико речи. Цела убојна линија изведе на то кретање прама југу, јахачи одседоше коње и чим је која чета до реченог шипрага дошла, нестане је у један мах, као да је у земљу пропала; башибозуци и не слутећи намеру противника, наступаху још жешће — још им се једна четица од 30 момака одапире, ал и код ње се опажа намера, да се приближује оном тајанственом шипрагу.

Сад јурну коњаници, криве се сабље заблистају у сунцу, земља затутњи под копитама брзих коња и залепршају се мале заставице, које турска нередовна коњица тако радо собом носи.

У том магновењу, кад је коњица мислила да је већ стигла непријатеља, у истом магновењу несташе и они, као и њихови другови; коњаници засташе на једанпут, они стоје пред дубоком, за њих не преходном јаругом, а у истом часу одговори њиховом бесном урлику добро нанишањен плотун, који је многог коњаника из седла бацио.

Ал већ су и башибозуци ту и ступају храбро у богаз; коњаници се окрену а њихов вођа, јашећи красног бељца, успне се са неколико верних на брежуљак.

Богаз води управо на озретске висове — близу цркве сеоске.

Већ су бореће се странке на аустријском земљишту, неколицина усташа дохватила се је већ цркве, њима се придруже неколицина кордонаша а позив жандара, да положе оружје, оста без успеха и празна опомена.

ЛИСТАК.

МАЛА СЛИКА ИЗ ВЕЛИКОГ ОКВИРА.

Приповетка из јужно-босанског устанка.

од Милке Ватренове

(Свршетак.)

V.

Двадесетог септембра, на дан мале госпојине православне цркве, лежаху усташи још у Цвијетнићу око рушевина својих кућа; сад им тек поста тешко, да се раставе од свог тужног огњишта, и да пођу не известној судбини на сусрет, и премда их је изабрани вођа Јово Скундрић више пута опомињао, да се повуку „црном потоку“ бијаше му ипак не могуће, да доведе ову неуредну и лармајућу гомилу у ред и да одмашира с њоме.

Дочим је овај још товарио на своје коње различите ствари, чепркао је други по пепелу своје куће, а дочим се трећи мучио да похвата разбегле овце и козе, скидаше четврти одело са мртвих Турака. На једанпут се зачу глас: „Ево Турака!“

Ово је дејствовало; натоварене и осамарене коње препустише судбини, нађене лонце и котлове побацаше опет, а у чопор сатерани волови, овце и козе разбегоше се опет на све стране.

Усташе се спремише на бој.

Јово, знајући да је долазећи непријатељ већи коње и чим је која чета до реченог шипрага дошла, нестане је у један мах, као да је у земљу пропала; башибозуци и не слутећи намеру противника, наступаху још жешће — још им се једна четица од 30 момака одапире, ал и код ње се опажа намера, да се приближује оном тајанственом шипрагу.

Сад јурну коњаници, криве се сабље заблистају у сунцу, земља затутњи под копитама брзих коња и залепршају се мале заставице, које турска нередовна коњица тако радо собом носи.

У том магновењу, кад је коњица мислила да је већ стигла непријатеља, у истом магновењу несташе и они, као и њихови другови; коњаници засташе на једанпут, они стоје пред дубоком, за њих не преходном јаругом, а у истом часу одговори њиховом бесном урлику добро нанишањен плотун, који је многог коњаника из седла бацио.

Ал већ су и башибозуци ту и ступају храбро у богаз; коњаници се окрену а њихов вођа, јашећи красног бељца, успне се са неколико верних на брежуљак.

Богаз води управо на озретске висове — близу цркве сеоске.

Већ су бореће се странке на аустријском земљишту, неколицина усташа дохватила се је већ цркве, њима се придруже неколицина кордонаша а позив жандара, да положе оружје, оста без успеха и празна опомена.

кланца Пуке, дочим је турска војска страном у кули Пуки опседнута, страном пут Скадра одбијена Ово је у кратко стање, које се може забиљежити из гомиле вести, које се дуже времена у Скадру провосе, у пркос свим областним мерама, којима се сваки саобраћај на страну прекида.

Врло је добро познато, да овај устанак није од јуче преправљен. Одма иза устанка у Херцеговини, дакле пре две године, обузе ратоборна миридитска племена она узрујаност, која их обузима чим се на њиховим међама појави убојна ларма. Напредовањем херцеговачког устанка растила је и узбуђеност међу Миридитима. Рат Црне Горе против Турске у мало што није собом повукао у бој и Миридите. Једино обећању и преклињању скадарског валије пође за руком, да израде код главара ових брђана, да не букне устанак у средњој Арбанашкој.

Језгра ових обећања бијаше пре свега. што су пустили на слободу миридитског кнеза Пренка, ког су донде у Цариграду ухваћена држали, на то аутономија Миридита, коју су Турци поштовали и у коју се нису мешали, него су ју признавали као од султана записано и потврђено право. Оваком удицом пође скадарском валији за руком, да поцепа Миридите на две странке, задобивши једну за себе а угушивши другу.

И збиља пустише кнеза Пренка, да дође из Цариграда у Скадар, дадоше му наслов паше, указаше му све могуће части и почасти. држаху га у истини тако исто у Скадру ухваћена, као и у Цариграду. И од аутономије не добише Миридити ништа. Ал зато беху они Миридити, који у Скадру станују и који из брда својих тамо долазе, под разним начином сумњичени, оклеветавани гоњени и затварани.

Овај начин дволичности и лукавства беше особито под Дервиш-пашом на врхунцу. Овај несретник, који је највећма крив што се Херцеговци дигоше, сретно је израдио након свог полгодишњег деловања, да су се и Миридити дигли. Безкрајна би била листа, кад би хтели набрајати све неправде и незаконитости, које је Дервиш-паша на спрам Хришћана и Миридита као мушир и валија Арбанашке скривио. Други пут ћемо покушати и овим стварима писати. Данас нас гони пре свега да јавимо први повод зашто су се Миридити дигли.

Не знамо из каквих мотива, посла Дервиш-паша кнеза Пренка након дугог заробљења међу Миридите, да својим особним упливом домами најугледније и најодобраније миридитске војводе у Скадар. Чини се, да је Дервиш-паша на спрам ових брђана исто тако неспособан војсковођа, као што је и дипломата. У место да добије у своју власт војводе миридитске, бијаше сад изгубио и кнеза Пренка. Овај се просто није више ни враћао у Скадар.

Бесни Дервиш шиљаше сада гласника за гласником у седиште миридитског кнеза, Орози, које лежи на речици Фанди-Вогељ, молећи, заповедајући, претећи — све у залуд, кнез Пренк се не врати више. На то поче Дервиш гореспоменута гоњења, сумничења и затварања миридитски и сродних главара, и то најглупљим и најпростијим начином.

Између осталога одправи Дервиш-паша два табора низама у Алешу у медунској лици, да пресече саобраћај Миридита са морем. Ни једна врећа ране не могаше доћи преко Алеше Миридитима, Оскудица у рани нагони Миридите, у место да иду ближем мору, да пођу на пазар у Призрен и да купе нешто кукурузна брашна и т. д. Али Дервиш-паша не би био онај узор зликовац и крвопија који је збиља, да пропусти Миридите тако олако. Без икаквог оправданог узрока изда заповест посади куле у Пука-кланцу, да не пропусте ни једног Миридита у Призрен, ни натраг, ако не покаже дозволу од Дервиш-паше.

Кланац Пука лежи од Скадра према истоку два дана хода на најкраћем путу у Призрен и чини у висини од 1000 метера, једини прелаз преко брда Пука. Источна, страна Призрена лежећи крај кланца Пука затворен је од чврсте куле Пука, и баш посада ове куле добила је налог, да препречи овуда пролаз Миридитима, ма било и оружаном руком. На ову заповест пашину и не осврташе се Миридити, него хтедоше као и до сад у Призрен на пазар. Али куршуми посаде из куле присилише Миридите, да се лате оружја и да себи извојују слободан пролаз на свом земљишту.

Од брда на брдо, од дола до дола, од села до села зачу се глас устанка. За неколико дана беху од самих горе споменутих племена до 4000 људи под оружјем. Други 6000 правих миридита стоје као пушка запета, чекајући на миг кнеза Пренка, да пођу на сам Скадар.

Тако се казне насиља Дервиш-паше; у целој северној Арбанашкој нема више до 18 табора турске војске, табор по 200 момака, тако да Дервиш-паша свега има 4000 људи.

Ситурција у Арбанашкој је иста, као пре две године у Херцеговини. Дервиш-паша мора добро очи отворити, да устанак Миридита не постане још опаснији него онај. Стање у целој средњој Арбанашкој врло је раздражено. Већа непријатељства могу сваки час наступити, али крај им се неда предвидити.

ДОПИСИ.

—*β*.— **Загреб** 10. фебруара 1877. — Ови дана имала је овдашња српска омладина свој приватни састанак, у ком је закључила основати певачко друштво под именом: „Српско црквено певачко друштво у Загребу“. — Том приликом изабран је одбор, да састави сходна друштвена правила, која би се имала, чим буду у сутрашњој скупштини претресана и одобрена, вис. кр. зем. влади подастрти на потврду.

Ми се нећемо упуштати у то, да ли ће нам зем. влада ова наша правила потврдити или не; али јој свакако на срце метнути можемо то, да нам нечини више неправде и штете, јер нас је и онако доста увредила оном приликом, кад нас је трипут одбила са правилама српског акад. литер. друштва „Орла“. Ми се надамо, да ће зем. влада ову околност мало боље размислити, те нас ваљда неће терати у друштво „Коло“ или можда „Лиру“ да се тамо у певању изобразимо, као што нас је тада у решењу наше молбе за потврду штатута друштва „Орла“ саветовала, нека идемо у „Хрв. дом“. — И ако је наша влада тако „пријатељска“ и „великодушна“, она то ипак од нас заман тражи и нуди, јер timeo Danaos et dona ferentes — и јер у Србина свест је толико развијена, да он добро знаде, шта је за њега, а што није. —

Наша српска омладина у договору, споразуму и брацкој слози са овдашњим грађанством нека гледи, да овом племенитом иницијативом ухвати чврста темеља овој згради, у којој ће да се слави наше лепо православље а узноси и дичи име српско, и нека ни под којим околностима неклоне духом, него овако чврстом вољом и одушевљењем нека ступа неуморно напред општој цељи! —

О овоме други пут још коју; а сад дозволите, да изнесем на јавност опет нешто, чему не треба коментара.

Ови дана ми је дошо до руку допис грацког поглаварства горњо-карловачког, којим изјављује своје негодовање и коре тамошњу српску црквену општину, што је приликом светковине стогодишњице неумрлог нам митроносца-песника Лукијана Мушицког истурила на својој цркви и школи барјаке народности српске. —

Тај допис гласи од речи до речи овако:

Бр. 414. пол. 1877.

Славној грчко-источној мјестној црквеној општини у Карловцу.

Пригодом јучерашње светковине, коју је славна та црквена општина по приопћеном грацкому поглаварству свому програму у славу стогодишњице Лукијана Мушицкога приредила, опажено би с негодовањем, да је славна та општина на својој школи и цркви јавно извјесила била саме не црквене него државне барјаке кнежевине српске (!!!) и тиме, игнорујући законито признани и установљени барјак властите си домовине Хрвацке, демонстративно истакла нелојалне сепаратистичне политичке тежње, које особито црквеној општини ни мало не доликују, те су тим замјерније, јер им ни привидно само оправдана повода и разлога нема.

Да се за будуће предусретне којекаквим изговором и приговором, и славна та црквена општина очува проти штетним посљедицам неумјестних политичких демонстрација, приопћује јој се за равнање, да се по §. 61. зак. чл. I. од 8. студенога 1868. о. нагоди између краљевина Угарске и Хрвацке, Славоније и Далмације, унутар граница нетом поменутих краљевина Хрвацке, Славоније и Далмације у пословима аутономних (међу које по §. 7. зак. чл. II. од 20. травња 1869. об устројству аутономне хрв. слав. далм. земаљске владе, и послови свих законом признаних црква, дакле и грчко-источне и врховна управа и надзирање свеколике одхране и наставе и т. д. дакле и српских школа, спадају:) имаду употребљивати сједињене боје и грбови истих краљевина, потоњи провиђени круном св. Стјепана; а те боје да су: црвена, бела и модра, које се по опстојећих већ од прије прописих и по најновијој наредби кр. хрв слав. далм. владнога одјела за унутарње послове од 16. студенога 1876. бр. 18307. на барјацих и иних предметих, којима се државна или народна особина преставити капи, једна уз другу вазда тако поредити имају, да је прва најгорња пруга црвена, друга одмах до ње бела, а трећа модра: дочим је свако друго редање тих боја протузаконито и забрањено.

Осим тога, ако ли славна та црквена општина непризнаје повјестне истине, да су у етнографичком смислу Срби и Хрвати један народ, вјерозакон да није биљег народности ни племенске особине, ваља јој барем памтити, да су краљевине Хрвацка и Славонија по §. 59. гори наведенога зак. чл. I. од 8. студенога 1868. један само политички народ, који сва племена у њих станујућа у једно тјело обухваћа и спаја, то се усљед тога већ од свих тих племена једнакими само знаци јавно представити може и смије.

Грацко поглаварство ово нада се дакле поуздано од домољубне свијести славне те црквене општине и њезиних чланова, да му више неће повода пружити негодовању и посредовању у сличних непромишљених (?!) демонстрација, већ да ће као удо и вјерни синови заједничке нам домовине Хрвацке, у којој сљедбеници грчко-источне вјере са католици, и Срби са Хрвати као рођена браћа и синови једнога народа уз једнаке дужности и једнака права уживају, сложно с иновјерном браћом својом под једним те истим законитим барјаком права ове домовине своје штовати, бранити и штитити, те се свега канити и чувати, што би та права и њиими скопчане дужности вређало, поданичку верност и лојалност овдашњих православних грађана и општинара прама законитому краљу нашему и земаљским законом и областим у сумњу довађало, и поводом бити могло неспоразумљењу и нескладу међу грађанством, бившега досле с домо и родољубне слоге на гласу, града Карловца.

Грацко поглаварство у Карловцу 12. вељаче 1877.

Градски начелник
Ђ. Крањчић с. р.

Нећу ништа друго да приметим до једино то, да овај допис поглаварства карловачког јако мириши на земаљску владу, као да је од речи до речи, и то за сваки случај *пре светковине* у њезиној кујни скуван, а по г. Крањчићу volens nolens покусан — оћу да рекнем — потписан. — —

Јуче до подне сарањен је овде уз велико саучешће загребачког општинства гроф Мирослав *Кулмер* кр. домобрански генерал-мајор и заступник на хрв. сабору. — Сви загребачки листови изјавише се о покојнику похвално. —

Из Шкара 17. фебруара. (*Гнусна дела пароха Љуботиће и апел на родољубље г. епископа Теофана.*) Познато је већ цијеломе свјету, да пребјегле сиротиње босанске у аустријској царевини има доста па и у нашем мјесту Шкара. На јавност је већ одавно избио глас, да ту сиротињу мори глад. Дакле о том писати нећу. Али што још на јавности небијаше, нити човјек, који иоле људског осјећања има, вјеровати може, хоћу први тешким болом душе да изнесем ја.

Како се међу кукавном сиротињом рајом епидемична болест, управо смрт, са сувише одмјерене и сувотне ране увукла, те живе мученике као косом коси, то су и погреби чешћи. Но шкарачки парох извикани цинцар Љуботина, без готове форинте — присјела му да бог да — неће да сарани. Тијем кукавну, иначе религијозну, рају присили, да и без свјештиника своје мртве, као и другу марву, да некужи зрака — покопава. Али сребролубиви Јуда, коме је кеса више него Бог, измисли у бездушном срцу своме начин, којим ће баш приморати сиротињу рају, да спровод иште и плати. Ко има уши нека чује. Наметнуо је зулум на звона!

Чујте! Ко иште и плати спровод њему (Љуботини) тај не плаћа звона. Ко не иште и не плати спровод (1 ф.) тога мртвом неда ни звонити; ван да плати 66 н. бајаги у црквену благајну а звонарима 33 н. управо колко и његов спровод износи, форинту. Дакле захтевао не захтевао спровод мора форинту платити. За то и говоре сиње кукавице, кад платим 1 ф. спровода попу, онда имам и попа и звона, те тако и раде.

И други је зулум наметнуо на царску земљу — гробље. Ево како. У сусједној парохији Доњанима има такође пребегли Босанаца. Ту неки дан умре босанска жена Анђа Босанчић у Доњанама, те како јој је једно дете сарањено већ у шкарачко гробље зажели на самрти, да и њу тамо погребу. Сребролубиви поп Никола допусти то, али тако, да му је родбина покојне Анђе морала платити 2 ф. Није ју ни спроводио, него у гробљу, које му је пред кућом очитао опјело само.

О кукавна сиротиње рајо, што си тако богу згрешила, да по имену и вјери своме, а по срцу оци турском и онако жалостни гроб плаћати мораш?! Па ко то чини? То чини човјек, који од порода, што но рек, ни кучета ни мачета нема! То чини човјек, који је најбогатији поп у дијецези горњо-карловачкој! То чини човјек, који носи црквено одличије и присједник је духовне конзисторије! То чини најпосле човјек, који носи нашег премилостивог цара и краља „Franz Josefs Orden“. — Овај зулум попа Љуботине пријављен је епархиј. конзисторији а на руке баш самога владике гд. Теофана.

Видићемо, хоће ли насљедник Христов по примеру спаситеља бичем истерати гнусни порок попа Љуботине из српске народне цркве?!

Ужасно је изтјазаније (Erpressung) то.

Пошто је овај последњи случај од епидемичне болести умрлу жену код мјестног парохиј. гробља носити тако дуго и далеко противу здравствени обзира, то је о њем и политична кот. област обавештена.

Зрелој и озбиљној расуђавности наше котарске области препоручујући ову ствар, надамо се, да ће од пријаве законито употребљење учинити, јер иначе мора ће — **Србин родољуб.**

≈ **Горњи Товарник** 18. фебруара. Кад је оно прошле године овде преметање код гг. Стеве и Млад. Поповића по кр. поджупаниће поверенику, судским сведоцима, жандармеријом и четницима — чињена и после залудног преметања и то на — јадово — остало, онда се нађоше негдашња трубећа браћа као небраћа, те дај по ново у помоћ ново-стечену браћу у Пешти, да само могу противу Младена што озлобице учинити. — Оно што хрватске државе кр. државни одветник није могао наћи ни на г. Стеви ни на г. Младену Поповићу, то траже деканата товарничкога, римокатолички свештеници, попови: Матић „Кука“ и други. А где траже? у Пешти, код љубазне њихове сада браће — Мађара. Овако они то сада чине и раде и Младена Поповића сви римокатолички свештеници колегијално пештанском преском суду — туже. Пресци пештански суд уступио је преслушања ради краљ. среском суду у Шиду, те усљед тога добио је г. Младен Поповић данаске бурунтију следећу:

Бр. 127. — казнени 1877.

Г. Младену Поповићу
из Товарника.

Позивате се овим на дан 6. ожујка 1877. у 9 сати пре подне у уредовну собу бр. II. ради преслушања као окривљеник усљед пријаве учињене против вам по кр. — — — — као тужитељу ради тисковног преступа.

Ако изостанете бити ћете главом доведени на суд.

Кр. котарски суд у Шиду 15. вељаче 1877.

Вуковић с. р.
кр. кот. судац.

То ће сад да буде почетак одрада, тих неколицине заман римокатоличких попова. Када оно требаше Хоцићем противу г. Прице у Сотину код избора продрети, онда беху најбољи Поповићи. Нека их нека раде како им је воља. Њихова плашења и напрезањи биће узалудна. Што у овој ствари буде на даље писаћу вам.

НОВИ САД 24. фебруара. По „Пестер Лојду“ видимо, да „Исток“, који у Београду излази, са „Заставом“ неку врсту полемике води и то баш у питању о миру или рату. Ако нам срећа у део падне, те добијемо сами тај лист, ми ћемо се нарочито обазрети на та образложења „Истокова.“ По „Лојду“ видимо, да нас тамо „политично кратковидима називљу. „Исток“ даље каже и ово: „Виша политична питања немогу се зрело пресудити из закутка, који је од извора удаљен. Уводни чланци („Заставе“) писани без познавања ситуасије могу интересантни бити, ал немогу политично стојати. Политика се неводи осећајем, него интересом; ни српска политика неможе друге врсте бити.“ На ово за сад толико примечавамо, да ће будућност показати, на којој је страни „политична кратковидост.“ Што се тиче „извора“, из којег се *једино* може црпети познавање ситуације ту смо слободни бити малко другог мишљења. Наш је назор, да се у политици *зрело и непристрано* судити може без тајних информација, стојећи на самосталном темељу, студирајући политична питања и пратећи догађаје. Информација је увек нека врста упливисања на тако звано „зрело“ суђење. С тога држимо, да нас нико неможе поколебати у нашем уверењу о питању рата и мира тиме, што ће нам казати: неможеш судити, јер незнаш, како ствари стоје, ниси у дипломатске тајне посвећен!

„Натраг, Турци, доле оружје, ово је цесарска земља — земља нашег цара!“

Тако се зачу са свију страна, али у залуд.

Већ се боре сасвим близу, куршуми ударају већ и цркву, а наоружани становници Озретке већ су у брзом бегству.

Усташи су већ на вису.

У исто доба дојури турски вођа коњаника, он се не осврће ни на жандаре ни на финансе, — још два добра скока његовог бесног коња, па је пред вратима озретске цркве.

Смели јахач није нико други до Осман-бег Куленовић.

Он мисли, да су се неки усташи у цркву склонили.

Шкрипећи зубма удари трипут сребрном мамузом о затворена црквена врата — на то се спусти мртав с коња.

Јово Скундрић је добро узео на нишан свога крвног непријатеља; бијаше куршум из његове пушке, што је бесног бега у сред срца погодио.

Кад опазише Турци да им је вођа погинуо, дадоше се у бегство, остављајући, против свог обичаја, мртваце на месту.

И усташи употребише општу забуну, разиђоше се а озретчанима паде у део, да саране погинулог бега.

Да су му пре свега одузели богато оружје и лепо одело, разуме се само по себи, и још данас причају радо људи оног предела, да тако фино рубље и бело тело, као што га бег имађаше, никад донде видели несу.

Од ове прве повреде границе у оном пределу би од стране владе смештена једна пешачка компанија у Србе; да ли је ова мера постигла сврху своју, на то нам одговара догађај у Дреновцу.

Јово Скундрић одведе своју браћу у логор Голуба, и тамо га дочекаше раширеним рукама. Он доби овде заповедништво над једном четом, ал му за мало бијаше ово четовање; при нападају на Унац укине му живот турски куршум.

Ђуја пак, лепа и храбра босанка, роди у Србу синчића и живљаше овде дуго времена од милостиња; тек овога лета (1876), кад се сви бегунци морадоше на владину заповест повући у нутарност државе, остави и Ђуја са више супатника своје досадашње уточиште, а сад се можда потуца као просјакиња у Книну или Црмањи — ил је можда заједно са својим детенцетом скапала од глади.

Ово је та мала слика; можда ће се многи из ње научити, зашто се сирота раја латила оружја да се ослободи, и зашто радије гине, него да и надаље као тужно робље живи.

Н. Сад 13. фебр. 1877.

Прев. **Милан Светозарев.**

Може бити, да „Исток не даје важност толику самосталном суђењу, ал за нас је то главно. Ми само са тог темеља можемо радити и као такво имамо задатке, који се разликују од задатка и најбоље српске владе.

Што се вели о политици осећања и интереса, тога би могли и ми донекле одобрити. Камо среће, да се у Србији није толико водила политика осећања, већ да се више на уму имао велики интерес Српства! Тада се не би у по пута заостало у великом делу ослобођења српског, неби тако осетљиви били у Србији према даљим жртвама, које би наставак борбе захтевао! Ал овако наравно ми морамо бити, који водимо политику осећања, и то нам пребацује баш онај „Исток“, који је највише за рат пледирао, пребацује нам у часу, кад још није остварено оно, зарад чега се управо заратило.

Сад му „Лојд“ може с правом да рекне, да је штета, што се у редакцији „Истока“ није тако коректно и политично зрело мислило још пре годину дана. Можемо слободно запитати: разуме ли „Исток“ тежину тих „Лојдових“ речи? — Оволико за сад са наше стране онима, који су на извору ситуасије од нас, који само пратимо догађаје.

— Од протопрезвитера муњавског г. Јована Поповића добили смо изјаву на допис из горњокарловачке дијецезе, штампан у 16. броју овогодишње „Заставе“, у којој се изјави у главном то вели и доказује, да г. Јован Поповић знаде читати и писати. У допису је између осталог стојало: „Ако је могућа истина, да у нашој дијецези има свештеника, који ни читати незнаду, као што нам владикина посланица приповеда, то се онда та у првом реду на муњавског пароха Јову примјенити може; пак и то владики није сметало, да га до протинства уздигне чак“... Изјава г. Поповића писана је доста страсно и веома опширно према стварној садржини, те је с тога неможемо у лист уврстити. Толико наводимо, да се у изјави вели, да је речени господин у богословији превасходан био, да је даље као духовни помоћник пок. проти вилићком на похвалу служио, да је за тим као војни (гарнизони) свештеник у Градацу уједно и катихетску дужност у војном заводу грофа Кинског у Марибору обављао, да је администрирао у Сењу, да је пароховао у Доњани, да је администрирао протопрезвитерство, да је члан консисторије, да је у Муњави и парох и катихета и напосљедку, да га је епископ Живковић подигао на протинство без његова икакна утицаја.

— Из Будим-Пеште добили смо ово писмо:

„Велештовани г. уреднче! У велецењеној „Застави“ бр. 26. о. г. стоји под „Нови Сад“ да је овдашња православна општина усљед наредбе министарске да се управа текелијног фонда њојзи преда, одаслала дотичном министру депутацију да изјави своју захвалност на томе, по што ће се речени фонд из руку матичиних једном узети.

Могу вас господине поуздано уверити, да су горње речи „проста измишљотина“. Општина наша у којој седе данас прваци у српском народу, који и делима и животом своје родољубље показују, зна врло добро, да је питање управе текелијног фонда питање деликатне природе, које засеца дубоко у живот васколиког српства, те поступа онако, како јој образ неће пред сународницима поцрвенити. Ово неколико речи нека буде за сад доста вашем дописнику и молим вас да их у „Заставу“ изволите печатати, како би и овомесни листови о противном уверити се могли.

Примите и т. д.

У Буда-Пешти 5. марта 1876.

СИМА КОСТИЋ, парох.

Од своје стране примечавамо, да нам је увек мило кад се необистине оне вести, које су по општу народну ствар штетне.

— Изишла је из штампе накладом књижаре браће М. Поповића II. свеска *„Библиотеке за женски свет“*, која доноси новелу **„Фауст“** од *И. С. Тургењева*, с руског превео А. Хаџић. Тургењев заузима једно од првих места у светској књижевности. Његових дела преведено је много и на српски језик те је његово живо и лако приповедање и нашој публици већ довољно познато. Како је наша књижевност тек у развијтку свом, те немамо баш бог зна колико добрих и изворних романа и приповедака, то препоручујемо топло нашој читалачкој публици, а особито нашем женском свету ову изврсну новелу. Превод се одликује лепим, чистим језиком и лаким стилом као што смо га већ навикли читати у умним производима нашег неуморног књижевника А. Хаџића.

Ова II. свеска „Женске библиотеке“ може се добити у књижари браће М. Поповића у Н. Саду и стоји 30 новч.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

Петриња 25. фебруара. Контролор банске имовне обћине Алфред Валман 35 година стар, жуте косе, браде, бркова, веома црвена крастава образа, носећи увек наочаре, побеже јучер од овуд са проневерених 3000 форинти моли се ухитити.

Судбени стол Петриња.

Будим-Пешта 24. фебруара. Русија иште, да велесиле или поред париског уговора заједнички изведу оно, што је цариградска конференција закључила, или — Русија сматра париски уговор за уништен.

НОВИЈЕ.

— Из *Београда* јављају „бечком Тагблату“: Устанак се у Босни распламтио на ново. Усташи су добро оружани. Било је већ и већих бојева.

По званичним саставима ратног министарства пало је свега на бојном пољу 8000 момака или умрло у болницама, а 20,000 рањеника оздравило. 200 инвалида мора ратна управа издржавати.

— *Берлин* 5. марта. Говори се да ће сутра одправљен бити одговор на Горчаковљеву ноту од свију кабинета.

— *Берлин* 5. марта. Цар је конферисао јуче и данас са кнезом Бизмарком и прими вечерас ђенерала Игњатијева, који је за тим и у аудијенцију код царице примљен био.

— *Цариград* 5. марта Данас бијаше прва конференција. — Црногорски заступници предадоше министру спољних послова своја захтевања писмено. Сафет-паша обећа да ће их прегледати и да ће одредити дан, кад да се наставе даљи преговори. Говори се да Црногорци отворено захтевају регулисање граница неких диштрикта, која су при последњем регулисању границе у два дела поцепани, диштрикте Никшић и Пиву, за тим Луку и Спуж, слободно бродарење на скадарском језеру и на реци Бојани, слободан повратак бегунаца у Херцеговину и нов modus vivendi за будуће одношаје Порте на спрам Црне Горе. — Српски посланици и Перфет-ефендија одпутоваће тек у петак одавде. Ефендија носи собом у Београд ферман, којим се установљавају бивши пријатељски односаји. — Кнез Никола примио је примирје до 21. о. м. и издао је дотичне заповеди. — Грчки посланик, који је у Цариграду изабран дао је своју оставку.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

ШТОВАНОМ ПЕРЛЕСКОМ ГРАЂАНСТВУ И ОКОЛИНИ ЊЕГОВОЈ.

После дуге и јаке борбе за опстанак свој, ипак морадох подлећи и са свеучилишта се уклонити, изгубив и последњу наду на бољак свој; но ви ме, штовани грађани, заклонисте од пропасти, примисте ме у закриље ваше ујединивши се, да прославивши св. Саву, прилоге у корист моју купите. Што рекосте учинисте. С тога вам овде изричем своју најтоплију благодарност на очинској бризи вашој, како подстрекачу те мисли, тако приређивачима и укупним прилагачима, залажући вам уједно своју реч, да ће ми главни задатак и на даље бити, да својим радом достојан се вашег старања покажем!

У Прагу 14 фебруара 1877. КОНСТ. ИВКОВИЋ слушалац философије.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ДРУГО ИЗДАЊЕ
Календара „Орла“
У 15.000 КОМАДА

који има 48 слика а стоји 50 новч или 1 динар.

На поруку више хиљада купаца календара „Орла“ изишло је из штампе и сасвим је готово и **друго издање** истога.

Издавалац и уредник „Орла“ поверио је распродају и разашиљање овог другог издања за пределе **Бачку, Банат, Срем, Хрватску, Славонију и Барању** потписаној књижари, која ће посао тај **брзо и тачно обавити. Тим поводом молимо да се старе поруке понове и нове што скорије пријаве непосредно нашој књижари.**

На 10 и више комада рабатујемо 20%; поједине екземпларе шиљемо у крстоплету за припосланих 58 новч. комад. Поштарину за пакете плаћа поручилац. Наручује се за готово или пошт. поузећем, продају у комисију дозвољавамо самовољењем издавача и уредника.

Пошто је „Орао“ неки мали архив знамените год. 1876. а саразмерно најјефтинији српски календар, то се надамо обилним порукама и на ово друго од саме публике изазвано издање.

С поштовањем

Књижара браће М. Поповића

у Новом Саду.

Вештина.

У наклади **Таборског и Парша** у Будим-Пешти, изишла су нова музикална дела:

Народне позоришне песме 32 на броју, за један глас са пратњом на гласовиру ил само за гласовир од А. Тисе, цена 3 ф. а. вр.

РЕД ПЛОВИДБЕ

почињући од 5. (17) фебруара о. г. до даље наредбе:

Из **Новог Сада** у **Земун**, суботом после 7 сати из јутра.

Из **Новог Сада** у **Земун** и **Оршаву** средом у 5 сати по подне.

Из **Новог Сада** у **Пешту**, недељом и петком после ½11 сати пре подне.

Нови Сад 4. (16.) фебр. 1877

ОТПРАВНИШТВО.

Курз бечке берзе 24. фебр. (8 марта.)

5% металици	62.85
5% народног зајма	67.80
Државни зајам од 1860 г.	108.75
Акције банчине	826.
Кредитне акције	148.50
Лондон	123.85
Угарске разтеретнице	74.50
Темишварске разтеретнице	72.25
Ердељске разтеретнице	71.50
Хрватско-славонске разтеретнице	75.—
Сребро	113.15
Ц. кр. дукати	5.92
Наполеондори	9 90
Немачке маркс	60.80

ОГЛАСИ.

ОГЛАС.

Потписани продаје кућу у месту Голубинци 9-те бивше сатније петроварадинске пуковније, која лежи у средини села на главном сокаку и дичном пространом плацу, где се пијаце недељне одржавају са 4 јутра ораће земље у једној парцели, — кућним плацом и баштом од 2000 □ фати.

Кућа постоји из 2 патосане собе, 1 са плочама патосана кухине, 1 шпајса, 1 шупе и 1 штале, са зиданим бунаром и врло добром оградом.

Радокупци нека изволу ради увјета код истог пријавити се.

Голубинци 12 фебруара 1877.

3—3 **Дудић** ц. кр. надпоручик у миру.

Један млађи помоћник

који је у стању исказати се добрим препорукама, и који српски, немачки и влашки говори, може одмах у мој шпецерајску трговину ступити.

У Панчеву. 3—3 Ј. У. ЈОХАННОВИЋ.

ДОБРИ ЦИГАЉА

СА ЦИГЉАНЕ

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМЕ САДУ.

може се добити, **по врло умереној цени.**

Тако исто цигаља за **патос, кликнер и буцова** (за калдрмисање) и друге сорте. 1—3

Цене и робе, може сваки видити, и о ваљаности уверити се у трговини **браће М. Поповића** „код црвене руже“, где купци и упутнице добију.

ЈЕДАН С. К. ПРОФЕСОР

преко 30 година са 1800 фор. годишњим доходком у најлепшој вароши тражи једну изображену девојку или удову без деце Србо-Хрватињу са примерним иметком за жену. Познаници и рођаци као посредници се желе. Адрес: **Rudolf Mosse, Annoncen-Expedicion „C. K.“ in Wien.**

Мануфактурна трговина

Д. СТЕФАНОВИЋА и СИНА

у Новом Футоку

потребује једног спомоћника, који би младић и шпецерај разумевао добија првенство. 2—3

НЕКА ЈЕ НА ЗНАЊЕ!

Част ми је најучтивије јавити велепоштованој **публици новосадској, петроварадинској и околици**, да сам иступио из овдашње трговине **„КОД ШЛЕМА“**, то јест: **са ортаком се својим разортачио**, и отворио сам овде на пијаци на свој рачун **обилато прибрану**

трговину шешира, обуће, модне робе за господу и еспапа милитарског

„КОД БЕЛОГ ЛАВА“

у Кодиној кући на великом сокаку.

Еспап у дућану свом прибрао сам (и узимаћу) из прве руке и најбоље каквоће, а цене сам према томе **углавио**, што могуће **јевтине** — те с тога се с поуздањем надам, да ћу велепошт. публику свагда најбоље и по вољи јој послужити моћи.

У Новоме Саду, 23. фебруара 1877.

1—6 **МОРИЦ ЛЕДЕРЕР,** трговац са шешири, с обућом и еспапом милитарским.

Лекарна „код св. Леополда“ у Бечу

Stadt, Ecke der Planken- und Spiegelgasse,

Philipp Neustein,

препоручује п. т. публици низ правих лекова који сваком приликом ка лек свој успех показаше. Хиљаде сведочби леже на угледу. Умољава се п. т. публика, да само оне предмете за праве сматра, на којима наша фирма стоји.

УШЕЋЕРИСАНЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЧИШЋЕЊЕ КРВИ СВ. ЈЕЛИСАВЕТЕ нешкодљиве, чисте крв, помажу понајвише код утробних болова, променљивих грозница, прсобоље, подкожни и очни болова, код деце и жена, код тврде столице која је једино врело многих болести. Ова је пилула најодличнији и најбољи производ ове струке. 1 свежањ, 8 кутија садржавајући 120 пилула, кошта 1 ф. поједина кутија 15 н.

Исте су са частном сведочбом двор. саветника проф. Пита признане.

Beaume Girome, особито средство против назеба, 60 новч.

Dr. Callmana боја за косу, сасвим нешкодљива, овим средством добивају седе длаке своју боју (црно, смеђе, плаво.) Кошта фор. 3.—

ИСТОЧНИ ПРАШАК за женске даје лицу глаткоћу, финоћу и мекоћу (бело или ружичасто) 1 ф и по 50 н.

ЕЛЕКТРО-МОТОРИЧКИ ОВРАТНИК због тешког излазења зуба код деце, са особитим успехом употребљивано 1 ф. 50 новч.

El Bénito једино средство против испадања косе и перут сасвим одстрањује 1 ф. 80 н.

Др. ФРЕМОНТА ПРЕПОРОДНИ ЛИКЕР најбоље средство за ојачање и оживљење тела, 2 фор.

ЦИГАРЕТЛЕ ОД СМРЧЕВИНЕ, најбоље средство за загушливе и прсоболне, 25 ком. 1 фор.

АРОМАТИЧАН ЛЕК ПРОТИВУ КОСТОБОЉЕ препоручује се сваком који од костобоље и реуматизма пате. 70 н.

Injection Cadelle лечи у најкраћем року капавицу (гонорија, бели ток) без сваке посљедице 1 ф. 60 н.

ЛЕК ПРОТИВ ГУШЕ, са најбољим успехом употребљује се против надутог врата 70 новч.

УМЈЕТНИЧКИ СОК, начињен од најбољи корења из Швајцарске. Ублажује одма сваки кашаљ и прсобољу. 70 н.

Menthin најбоље средство за стомак, утиша грчеве, употребљава се за зубобољу и устну воду. 50 новч.

Margaritte — бомбони за кашаљ. 30 новч.

Oreillon, употребљује се против увобоље, тешког слуха, зујања и т. д. 70 новч.

ОДОНТИН ЗУБНО ТЕСТО, и најцрњи зуби постану бели 70 новч.

Po-ho увожен из Кине ублажује и најжешће мигрене и главобољу, 1 фор.

Др БАЈЕРА ПРАВИ ПУЛХЕРИН, најбоље средство против пега, даје лицу боју ружичасту и белу по 80 н. и 1 ф. 50 новч.

Royer-ова хемороидна маст, препоручује се свима који пате од хеморонда. 1 ф. 60 н.

Salicil-antisuitin, најбоље средство против знојења ногу и руку 50 новч.

САЛИЦИЛ-САПУН, најбољи и најјефтинији сапун 25 н.

ШИРЕРОВЕ ПИЛУЛЕ ЗА ЗУБЕ, најбоље средство за шупље зубе 25 нов.

Storax-Crême, чудновато делује против подкожни болести 25 новч.

ВЛИПЗОВА АРТИЈА, против кијавице, прени назеба, вратобоље 1 ф. 20 н.

Др. ХАЈДЕРА ПРАШАК за зубе 35 н.

Стуснуто швајцарско млеко по 55 новч. **Брашно за децу** од **Nestlé-a** по 90 новч **Питатни прашак** дра **Gölisch-a** по 84 новч. **Анатеринска вода** за уста од **Popp-a** по 1 ф. 40 н. **Екстракт меса** од **Liebig-a** по 84 н. ⅛ фунте. **Тесто** за зубе од дра **Pfeffermann-a** по 1 ф. 25 н. **Резеда помада** од **Polt-a** по 1 ф. 50 н. **Помада за косу** од дра **Browna** по 2 ф. Ових ствари имаде увек свежи на стовариште Велико стовариште парфимерија, сапуна, помада првих париских фирма. **Чоколаде** од Compagnie francaise. од 60 н. до 3 фор. фунта, прави **руски тој** по 1 фор. ¼ фунте. Стовариште свих могућих справа као: кристира, шприцаљки, бандажа и т. д. најјефтиније. Велико стовариште четака за зубе, белила и других предмета за тоалету.

Препоручујемо пошт. публици ушећерисане лекове као: Кинин, Копаива, Доверски прашак, гвожђе, рибњу маст, бромкали, јодкали, рабарбер, двострука содавода, магнезија, по најјефтинијој цени.

Најпознатији специалитети фармације и парфимерије француске, енглеске, американске, немачке, швајцарске и аустријске, налазе се код нас на стовариштy.

Разашиљемо или за готов новац или ти пак поштанским подузећем, те дајемо купцима који на више купују знаменити рабат.

9—12

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију“. Српска народна задружна штампарија.